

Aan: mevrouw Anne-Marijke Podt, Tweede Kamerlid

Betreft: Zienswijze vanuit [REDACTED] op de voorgenomen stikstofmaatregelen – ruimte voor grondgebonden doelsturing

Geachte mevrouw Podt,

Graag brengen wij vanuit ons melkveebedrijf [REDACTED] onze praktijkervaring onder uw aandacht. Ons bedrijf ligt in het overgangsgebied, binnen de 500-meterzone rondom Natura 2000-gebied [REDACTED]. Juist omdat wij zo dicht bij kwetsbare natuur boeren, hebben wij er alle belang bij om onze bedrijfsvoering steeds verder in balans te brengen met onze omgeving.

Dat doen wij ook. Wij zijn ervan overtuigd dat landbouw en natuur niet tegenover elkaar hoeven te staan. Sterker nog: als boer willen wij onderdeel zijn van het landschap en bijdragen aan de natuurwaarden ervan. Daarvoor is echter wel beleid nodig dat boeren beloont voor aantoonbare prestaties en hen handelingsperspectief geeft.

Daarom willen wij graag onze zorgen meegeven over de voorgenomen emissienormen uit de Kamerbrief van 26 juni 2026. Wij zien daarin een risico dat juist bedrijven die al aantoonbaar natuurinclusief en grondgebonden werken, onvoldoende worden beloond voor hun prestaties.

Wij doen wat het beleid zegt te willen

[REDACTED] een grondgebonden melkveebedrijf. Wij behalen goede resultaten binnen de **Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw (UMDL)** en scoren goud bij **IkWilEerlijkeZuivel.nl**. Binnen Ik Wil Eerlijke Zuivel ontvangen boeren een hogere melkprijs naarmate zij beter presteren op het gebied van onder andere natuur en milieu.

De kracht van deze aanpak is dat natuurinclusief boeren wordt vertaald naar concrete, meetbare KPI's. Daarbij gaat het onder andere om:

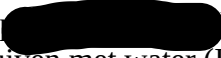
- weidegang;
- stikstofbodemoverschot;
- stikstofbedrijfsoverschot;
- tankmelkureum;
- ammoniakemissie per hectare;
- CO₂-emissie per kilogram melk;
- eiwit van eigen land;
- blijvend grasland;
- fosfaatbodemoverschot;
- aandeel agrarisch natuurbeheer;
- aandeel kruidenrijk grasland;

- groenblauwe dooradering.

Dit vinden wij een vorm van **doelsturing die in de praktijk werkt**. De boer krijgt een duidelijk doel, kan zelf bepalen hoe hij dat doel bereikt en wordt vervolgens beloond voor het resultaat.

Dat sluit wat ons betreft precies aan bij de doelsturing die het kabinet zegt te willen. Toch worden wij door de voorgestelde ammoniaknorm uit de Kamerbrief van 26 juni niet vanzelfsprekend beloond. Wij vinden de voorgestelde norm van **0,164 kg NH₃ per fosfaatrecht** een onevenredige opgave voor extensieve grondgebonden bedrijven.

Onze eigen bedrijfsvoering laat zien waarom.

Wanneer wij deze norm toepassen op komen wij uit op ongeveer **0,176 kg NH₃ per fosfaatrecht**, wanneer mestschuiven met water (Lely Discovery) niet als reductiemaatregel wordt meegerekend. Wanneer deze maatregel wél wordt meegerekend, komen wij uit op **0,141 kg NH₃ per fosfaatrecht** en voldoen wij dus ruimschoots aan de voorgestelde norm.

Wij boeren extensief en grondgebonden. Daardoor produceren wij per koe minder melk dan zeer hoogproductieve bedrijven. Dat betekent dat wij relatief minder fosfaatrechten per koe hebben. Bij een norm die ammoniakuitstoot deelt door het aantal fosfaatrechten, werkt dat in ons nadeel.

Daarmee ontstaat een merkwaardige prikkel: **een bedrijf kan zijn ammoniakprestatie per fosfaatrecht verbeteren door meer melk per koe te produceren.**

Tot 10.624 kilogram melk per koe neemt het aantal fosfaatrechten volgens de RVO-systematiek immers toe met de productie. Boven die grens houdt dat effect op. De voorgestelde norm kan daardoor onbedoeld bijdragen aan een verdere focus op productieverhoging per koe.

Dit roept de vraag op: **welke bedrijfsvoering willen we met de regelgeving stimuleren?**

Een norm per fosfaatrecht stimuleert een andere ontwikkeling dan een norm per hectare.

Voor een extensief, grondgebonden bedrijf is een norm per hectare veel logischer. Wij hebben immers relatief veel grond beschikbaar waarop de emissie kan worden afgezet. Bovendien sluit een hectarebenadering beter aan bij de manier waarop wij onze bedrijfsvoering verduurzamen: meer weidegang, een laag ureum, een eiwitarm rantsoen, een lage stikstofbelasting van de bodem, meer biodiversiteit en een zo goed mogelijke benutting van eigen grond.

Onze ammoniakemissie bedroeg in 2025 **slechts 21 kg NH₃ per hectare**. Daarmee zitten wij ruim onder de **42 kg NH₃ per hectare** die in het Utrechtse beleid als doel wordt genoemd. Onder de landelijke systematiek worden we primair aangesproken op stal- en opslagemissies, terwijl onze veldemissie (12 kg NH₃ per hectare) juist een sterk punt is.

Ook de veldemissie moet onderdeel zijn van doelsturing

Hier zit voor ons een tweede belangrijk probleem.

De norm van 0,164 kg NH₃ per fosfaatrecht heeft uitsluitend betrekking op emissies uit **stal en opslag**. De emissie die op het land ontstaat, wordt hierin niet meegenomen.

Voor een bedrijf al is dat een gemiste kans.

Door veel uren weidegang, een laag tankmelkureum, een eiwitarm rantsoen en een goede benutting van de mest hebben wij juist een zeer lage veldemissie. Wij zijn hierover ook in gesprek in het kader van doelsturingsvergunningen.

Daarbij wordt gedacht aan een norm voor de **veldemissie per hectare**. Een niveau van ongeveer 18 kg NH₃ per hectare zou voldoende laag kunnen zijn om vrijstelling te krijgen van bepaalde gebiedsspecifieke maatregelen uit het UPLG, zoals de beperking van 100 kg stikstof uit dierlijke mest en het niet gebruiken van kunstmest.

Dat vinden wij een veel logischere vorm van doelsturing.

De boer wordt dan niet afgerekend op één specifieke techniek in de stal, maar op het uiteindelijke resultaat op bedrijfs- en gebiedsniveau. Hier liggen kansen voor verbetering van het voorgestelde beleid.

Weidegang en tankmelkureum kunnen onderdeel worden van doelsturing

Voor extensieve, grondgebonden en biologische bedrijven zou de emissie beter geborgd kunnen worden door te sturen op **uren weidegang en tankmelkureum**, in combinatie met een emissienorm per hectare.

Dat zijn bovendien objectief meetbare parameters. Met tankmelkureum kan niet eenvoudig worden gesjoemeld: het ureumgehalte wordt iedere drie dagen bij de melkleverantie bepaald. Bovendien bestaat er een aantoonbare relatie tussen tankmelkureum, weidegang en ammoniakemissie.

Projecten zoals **MeetWeetWeidegang/Collie** bieden mogelijkheden om weidegang steeds beter en objectiever vast te leggen.

Waarom zouden we deze data niet gebruiken?

Als een boer aantoonbaar veel weidegang toepast, een laag tankmelkureum realiseert en tegelijkertijd een lage ammoniakemissie per hectare heeft, dan zou de overheid dat resultaat moeten erkennen. Dat is echte doelsturing.

Voorkom dat koplopers opnieuw worden gestraft

Wij willen daarbij nog een principieel punt maken.

[redacted] behoort op verschillende onderdelen al tot de koplopers. Wij halen nagenoeg de maximale score binnen de UMDL en scoren goud bij Ik Wil Eerlijke Zuivel.

Wij zijn niet bang voor verandering. **Iedere generatie boeren krijgt met nieuwe ontwikkelingen en nieuwe eisen te maken.** Wij zijn ook niet tegen natuur. Integendeel: wij willen juist natuurinclusief boeren, omarmen de natuur.

Maar wanneer een ondernemer de gestelde doelen al aantoonbaar haalt, moet het beleid niet automatisch betekenen dat deze ondernemer nog verder moet reduceren omdat het gemiddelde of de totale gebiedsopgave (de 20% extra reductie) nog niet op orde is. Het kan niet zo zijn dat een bedrijf dat in balans is met de natuur dankzij vakbekwaam management, alsnog gedwongen wordt om in koetoiletten of Lely Spheres te investeren.

Dat risico zien wij in het voornemen om doelen vooral **per gebied** af te rekenen in plaats van op het niveau van de individuele ondernemer.

Dat staat haaks op echte doelsturing.

Als wij als individueel bedrijf kunnen aantonen dat wij onder de emissiedoelstelling zitten, zou dat resultaat betekenis moeten hebben. De provincie Utrecht lijkt hierin met haar gebiedsgerichte aanpak van het UPLG meer ruimte te bieden voor maatwerk dan de landelijke systematiek.

Onze oproep aan u

Wij vragen u daarom om bij de verdere uitwerking van de stikstofmaatregelen nadrukkelijk aandacht te vragen voor bedrijven zoals [redacted]

Ons voorstel is concreet:

- 1. Geef extensieve en grondgebonden bedrijven de mogelijkheid om ammoniak te sturen op een norm per hectare, in plaats van uitsluitend per fosfaatrecht.**
- 2. Gebruik objectief meetbare bedrijfskenmerken zoals uren weidegang en tankmelkureum als onderdeel van de doelsturing.**
- 3. Neem ook de veldemissie mee.** Juist bedrijven die door weidegang en een laag ureum aantoonbaar weinig ammoniak in het veld verliezen, zouden hiervoor beloond moeten worden.
- 4. Zorg voor samenhang tussen het landelijke beleid en het beleid van de provincie Utrecht.** Het kan niet de bedoeling zijn dat Utrecht grondgebondenheid en extensivering stimuleert, terwijl landelijke regelgeving een andere bedrijfsontwikkeling belooft.
- 5. Beloon koplopers voor het resultaat dat zij al behalen.** Wie aantoonbaar aan de emissiedoelen voldoet, moet niet automatisch opnieuw worden gedwongen tot aanvullende maatregelen die geen aantoonbare meerwaarde hebben.

Wij willen graag blijven boeren in het gebied waar ons bedrijf al generaties lang onderdeel van is. Wij willen dat doen op een manier die past bij de [REDACTED] en bij de natuur om ons heen. Daarvoor vragen wij geen uitzonderingspositie. Wij vragen om **regels die onze manier van boeren daadwerkelijk belonen voor het resultaat dat wij leveren.**

Een systeem waarin een extensief en natuurinclusief bedrijf al [REDACTED] wordt beloond voor lage emissies per hectare, veel weidegang en een laag ureum, geeft ons handelingsperspectief. Daarmee zijn we onderdeel van de oplossing, niet van het probleem.

Een systeem waarin vooral de verhouding tussen emissie en fosfaatrecht bepalend is, dreigt ons juist te stimuleren om een andere kant op te bewegen.

Als doelsturing werkelijk het uitgangspunt is, laat ons dan sturen op het doel – en niet op de rekenkundige eenheid.

Wij gaan hierover graag met u in gesprek tijdens uw werkbezoek aan [REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]